

ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง หลักการอ่านกาพย์ฉก ๑๖
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง เสนาะเสียงร้อยกรอง (๒)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กาพย์ฉกเป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่ง มีลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้

๑. **บท** บทหนึ่ง ๑๖ คำ มี ๓ วรรค อาจเรียกว่า วรรคสดับ วรรครับ วรรคส่ง ก็ได้ มีจำนวนคำวรรคละ ๖-๔-๖ คำ แบ่งเป็น

- วรรคแรก (วรรคสดับ) มี ๖ คำ
- วรรคที่สอง (วรรครับ) มี ๔ คำ
- วรรคที่สาม (วรรคส่ง) มี ๖ คำ

รวมทั้งหมด ๑๖ คำ จึงเรียกฉก ๑๖

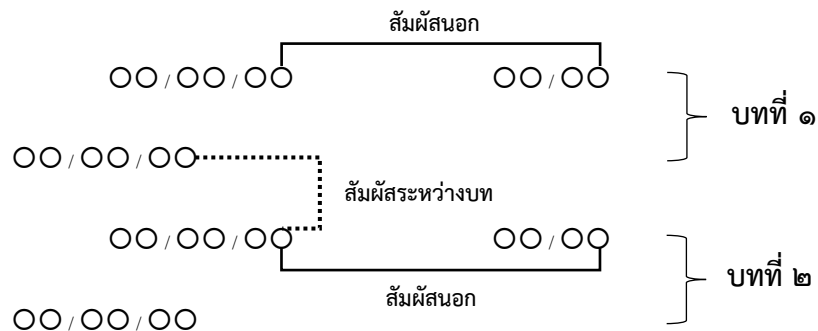
๒. **สัมผัส** กาพย์ฉก ๑๖ มีสัมผัสบังคับ ดังนี้

๑. สัมผัสนอก หรือสัมผัสระหว่างวรรค คือ คำสุดท้ายของวรรคหนึ่ง (วรรคสดับ) สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคสอง (วรรครับ)

๒. สัมผัสระหว่างบท คือ คำสุดท้ายของวรรคสาม (วรรคส่ง) เป็นคำส่งสัมผัส ไปสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคหนึ่ง (วรรคสดับ)

กาพย์ฉก ๑๖ แบ่งจังหวะวรรคแรกและวรรคท้าย นิยมอ่านแยกเป็น ๓ ช่วง ช่วงละ ๒ คำ (๒/๒/๒) ส่วนวรรคกลาง แบ่งจังหวะเป็น ๒ ช่วง ช่วงละ ๒ คำ (๒/๒)

ตัวอย่าง ลักษณะคำประพันธ์และการแบ่งจังหวะกาพย์ฉก ๑๖

พระแสง / สำอาง / ข้างเคียง

เขาสูง / ผุ่งหงส์ / ลงเรียง

สำเนียง / นำฟัง / วังเวง

เริ่งร้อง / ก้องเสียง

(กาพย์พระไชยสุริยา ของ สุนทรภู่)